

Stanovisko Svazu průmyslu a dopravy České republiky k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), a další související zákony

V rámci meziresortního připomínkového řízení obdržel Svaz průmyslu a dopravy České republiky („SP ČR“) návrh novely zákona, kterým mají být zavedena tzv. prorodinná opatření, jmenovitě nová dávka nemocenského pojištění otcovská, rozšíření poskytování ošetřovného na příbuzné v řadě přímé nežijících ve společné domácnosti a zmírnění podmínek přiznání sirotčího důchodu v některých případech. K návrhu uplatňuje níže uvedené připomínky.

I. Otcovská¹:

SP ČR obecně podporuje usnadnění sladování soukromého a pracovního života zaměstnanců a uvažovanou dávkou otcovské chápe jako jedno z opatření přijímaných za tímto účelem, mj. v reakci na probíhající diskuse v rámci EU a na existenci obdobných dávek podporujících zapojení otců do péče o dítě v jiných zemích EU. Domnívá se však, že předkladatel přeceňuje pozitiva (posílení rodinných vazeb a tím zvýšení budoucí odolnosti rodiny – jde o dávku náležející za 1 týden péče; kompenzace příjmu zaměstnance, který jinak uchází – čerpá-li otec v současnosti za účelem pomoci matce v péči o novorozence dovolenou, po dobu jejího trvání mu náleží náhrada mzdy ve výši 100% průměrného výdělku, tj. není bez příjmu, naopak má příjem často vyšší než navrhovaná dávka) a podceňuje negativa navrhovaného zavedení dávky otcovské: administrativní zátěž na straně státu i zaměstnavatelů (pro zaměstnavatele zejména nutnost komunikace s ČSSZ, která absentuje v případě čerpání dovolené zaměstnancem) a náklady spojené s realizací navrhovaného opatření (výdaje ze státního rozpočtu, zejména ve směnných provozech nutnost zajistit zástup za nepřítomného zaměstnance, riziko zneužívání ze strany OSVČ i zaměstnanců² i možné nechtěné negativní dopady na kolektivní

¹ Pouze na okraj dává SP ČR ke zvážení změnu navrhovaného názvu dávky z „*otcovská poporodní péče („otcovská“)*“ na jednoslovný název „otcovská“ (stát neposkytuje otcí péči, ale finanční dávku) nebo ještě lépe „otcovské“ ve středním rodě, obdobně nemocenskému nebo ošetřovnému; pojmy nemocenské nebo ošetřovné jsou také v §4 zákona použity bez dalšího, jejich obsah resp. podmínky vzniku nároku na ně je pak vysvětlen až v následujících ustanoveních.

² U otce - OSVČ je podle názoru SP ČR v podstatě neprokazatelné, zda skutečně po dobu jednoho týdne osobně nevykonával samostatně výdělečnou činnost (je nesmyslné, aby kvůli jednomu týdnu např. formálně oznamoval přerušování podnikání živnostenským a jiným orgánům veřejné správy) a je tedy jednoduše zneužitelné. Na druhé

vyjednávání ve vztahu k vyjednávání o prodloužení dovolené nad rámec zákonné minimální výměry nebo potenciální skrytá diskriminace bezdětných zaměstnanců podle názoru SP ČR převyšují přínosy navrhovaného opatření (nepříznivý poměr „cena/výkon“).

Z tohoto důvodu je SP ČR spíše pro variantu I, tj. zachování současného stavu resp. s umožněním společné péče o novorozence tím, že by byla zavedena povinnost zaměstnavatele na žádost zaměstnance v těchto případech umožnit čerpání dovolené.

Tato připomínka je doporučující.

II. Ošetřovné:

SP ČR chápe důvody pro zavedení navrhovaného rozšíření okruhu osob pro nárok na ošetřovné i jeho souvislost s potřebou zajištění krátkodobé péče o nemocné rodinné příslušníky nežijící s pojištěncem ve společné domácnosti. Z pohledu zaměstnavatelů však SP ČR vidí jako problematické především možné výrazné zvýšení počtu dní čerpání ošetřovného, tedy nepřítomnosti zaměstnanců v práci, a související zvýšení nákladů spojených se zajišťováním zástupu za ošetřujícího zaměstnance nebo zvýšením rozsahu přesčasové práce u jiných zaměstnanců. Obavy ze zneužívání této dávky (v závislosti na relaci této dávky ke mzdě – předkladatel sám uvádí, že výše ošetřovného při hrubém příjmu v pásmu od cca 15 tis. Kč do 25 tis. Kč představuje 77 % čisté mzdy) jsou v tomto případě daleko výraznější než u otcovské. Obdobné zkušenosti byly se zneužíváním nemocenské před zavedením tzv. karenční doby, kdy se dávka nemocenského často „využívala“ zejména v období sezónních prací (např. kovozemědělci) nebo školních prázdnin. Jestliže do rozšířeného okruhu rodinných příslušníků podle návrhu nemají patřit sourozenci nebo tchán a tchýně, je po navrhovaném rozšíření jen otázkou času, kdy bude nutné řešit např. právě složitou situaci osamělého sourozence zaměstnance a bude zvažováno další rozšíření. Návrh také dostatečně nezohledňuje, že jsou již nyní v praxi využívány za tímto účelem jiné instituty, např. čerpání dovolené (důvodem poskytování dovolené o 1 týden nad zákonný limit je mnohdy právě i umožnění jejího čerpání pro případy ošetřování člena rodiny; ošetřovné je poskytováno max. 9 dní, průměrná doba jeho čerpání je 8 dnů) nebo placené volno v rozsahu 1-3 dny upravené v podnikových kolektivních smlouvách nebo vnitřních předpisech. V případě navrhované změny však zaměstnavateli nebude toto navýšení nákladů kompenzováno, v praxi je totiž zejména v současné době hospodářského růstu nereálné, aby uvedené dodatečné

straně v mnoha případech OSVČ na rozdíl od zaměstnance je reálně schopen přizpůsobit výkon své výdělečné činnosti potřebám péče o dítě společně s matkou, bez nutnosti úplného přerušování činnosti. Řešením je pak buď otcovské otcům - OSVČ nepřiznat (a pak jde o diskriminaci vůči nemocensky pojištěným OSVČ) nebo předem rezignovat na prevenci zneužívání, což je nevhodné a nesystémové. To platí obdobně pro otce – zaměstnance, který místo péče o dítě využije týden uvolnění ze zaměstnání zcela jiným způsobem (chybí přitom negativní motivace proti zneužívání v podobě vyčerpání části nároku na dovolenou na zotavenou, neboť ten zůstává čerpáním otcovské nedotčen). Reálně ho také nikdo nebude schopen zkontrolovat.

benefity, které již poskytuje, poskytovat přestal. Návrh přitom neuvádí, do jaké míry jejich využívání v praxi není umožněno (četnost neposkytnutí tzv. neplaceného volna nebo čerpání dovolené).

SP ČR je tedy spíše proti navrhovanému rozšíření ošetřovného. V případě jeho zavedení požaduje, aby byly sledovány a řádně analyzovány jeho ekonomické dopady.

Tato připomínka je doporučující.

Ve vztahu ke všem navrhovaným opatřením (včetně rozšíření nárokovosti sirotčích důchodů) SP ČR upozorňuje, že je zásadně proti jakémukoliv případnému zvýšení pojistného a tedy ceny práce, zvláště za situace, kdy byl zaveden další svátek a projednávají se další opatření s možnými podstatnými dopady na zaměstnavatele (zejména problematika zvyšování minimální mzdy a na ni navazujících mzdových tarifů, problematika karenční doby, nastavení systému úrazového pojištění nebo tzv. dlouhodobé ošetřovné). Zejména zrušení karenční doby je v současnosti předmětem několika legislativních návrhů. Jeden z nich sice navrhuje i snížení pojistného (pouze o desetinu procentního bodu), chybí však komplexní zamyšlení nad finančními i dalšími dopady všech současně navrhovaných opatření. Bez něho je podle názoru SP ČR nemožné rozhodnout rozumně.

Tato připomínka je zásadní.

Osobou pro vypořádání připomínek je JUDr. Jitka Hejduková, CSc. (tel: 225 279 301, e-mail: jhejdukova@spcr.cz).